

TARTU ÜLIKOOL
HUMANITAARTEADUSTE JA KUNSTIDE VALDKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT

Alina Schmidt

LÕIMITUD AINE- JA KEELEÕPPE MEETODI RAKENDAMINE EESTI KEELE
KUI TEISE KEELE ÕPETAMISEL KOOLIEELSES LASTEASUTUSES

Bakalaureusetöö

Juhendaja professor Birute Klaas-Lang

Tartu 2023

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. LAK-ÕPE JA TEISE KEELE OMANDAMINE VARASES EAS.....	6
1.1 LAK-õppe olemus ja eesmärgid	6
1.2 Teise keele omandamine koolieelses eas	7
1.3 Õpetaja roll LAK-õppes	8
2. LAK-ÕPPE VÕTTED EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ÕPETAMISEL LASTEAIAS	11
2.1 Keeleõppe lõimimine teiste õppe- ja kasvatustegevuste valdkondadega	11
2.2 Keeleõppekeskkonna loomine rühmas	12
2.3 Sõnavara laiendamine ja raamatute kasutamine LAK-õppes	13
2.4 Mängude lõimimine eesti keele õpetamisega	15
3. VALIM JA MEETOD	18
3.1 Valimi moodustamine	18
3.2 Andmete kogumine	19
3.3 Andmete analüüs	20
4. TULEMUSED	21
4.1 Eesti keele lõimimine õppe- ja kasvatustegevuste valdkondadega	21
4.2 Keeleõppekeskkonna loomine rühmas	23
4.3 Õppematerjalide kasutamine LAK-õppes	24
4.4 LAK-õppe kasutamise eelised lasteaias	26
4.5 Raskused seoses LAK-õppe rakendamisega lasteaias.....	27
4.6 LAK-õppe parendamise võimalused lasteaias	28
5. ARUTELU	30
KOKKUVÕTE.....	35
SUMMARY	36
KASUTATUD KIRJANDUS	38
Lisa 1. Intervjuu küsimused	42
Lisa 2. Alakategoriate, kategoriate ja peakategooria moodustamine.....	44

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen käesoleva lõputöö ise kirjutanud ning toonud korrekselt välja teiste autorite panuse. Töö on kirjutatud lähtudes Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Alina Schmidt

SISSEJUHATUS

Keel on peamine sotsialiseerimise vahend ning keele kasutuse viis on arusaadav samasse sotsiaalsesse rühma kuuluvatele inimestele. Selleks, et samastuda sotsiaalse rühma ja kultuurikogukonnaga, tuleb tunda selle rühma suhtlusnorme ja käituda neile vastavalt. Varases eas õpivad lapsed rääkima ja omandavad sotsiaalse käitumise mudeleid, mis on osa kultuurist. (Rannut jt 2003) „Eestikeelne haridus tagab laste ja noorte lõimumise eesti kultuuri- ja väärtusruumi ning annab kõigile võrdse võimaluse osaleda ühiskonna- ja tööelus ning jätkata õpinguid järgmisel haridustasemel eesti keeles“ (Eestikeelse ...). Eestikeelse hariduse tegevuskava 2022-2025 Tartu linnas näeb ette, et „kõik lasteaedade lõpetajad on võimelised jätkama õppetööd eestikeelsel õppekaval järgmisel haridustasemel ehk laps läheks edasi keelekümbusklassi või eestikeelsesse kooli“ (Eestikeelse ...).

Oma bakalaureusetöös uurin lõimitud aine- ja keeleõppe (LAK-õppe) rakendamist alushariduses. Uurimuse teema pakub mulle huvi, sest olen ise lapsepõlvest saadik kakskeelne. Arvan, et teise keele õpetamisega tuleb alustada varajases eas. Lapsed alustavad aga paraku õpinguid keelekümbusklassis ebaühtlase eesti keele oskusega, mis takistab õppetööd, sest nõrgema keelearenguga õpilasi tuleb õpetajal tunnis rohkem toetada (Arras 2022).

Eestis on LAK-õppe korraldust, läbiviimist ja tulemusi uuritud eesti ja vene õppekeeleaga koolides ja lasteaedades. Varasemalt läbi viidud uurimuste tulemustest selgus, et LAK-õpe arendab õpilaste suulist väljendusoskust ja sõnavara (Vikman 2018), toetab õpilaste suhtlemisoskust ja ei takista emakeele oskuse arenemist (Reino 2019). LAK-õppe eelisteks on keele omandamine loomulikus keskkonnas ja aine sõnavara omandamine teises keeles (Hinnov 2013). Probleemina näevad õpetajad puuduvat ettevalmistust LAK-õppe läbiviimiseks (Vikman 2018, Arras 2022), samas leiavad õpetajad, et LAK-õppe läbiviimiseks võtab materjalide otsimine palju aega (Hinnov 2013). Osa õpetajatest ei ole LAK-õpet rakendanud oma töös puuduvate teadmiste tõttu ja nad ei ole läbinud vastavaid koolitusi (Palopson 2015). Õpetajad sooviksid rohkem osaleda LAK-õppe temaatilistel koolitustel ja teha koostööd kolleegidega (Reino 2019).

Oma bakalaureusetöös soovin uurida lasteaiaõpetajate LAK-õppe meetodi rakendamise kogemusi eesti keele õpetamisel muukeelsetele lastele. Varem ei ole uuritud, kuidas lasteaiaõpetajad seda konkreetselt teevad, milliseid takistusi nad on kogenud ja kuidas saaksid nad LAK-õpet paremini rakendada.

Uurimisküsimused:

- Kuidas lõimivad lasteaiaõpetajad eesti keelt teiste õppe- ja kasvatustegevuste valdkondadega?
- Kuidas loovad lasteaiaõpetajad eesti keele õpetamist soodustavat keskkonda rühmades?
- Milliseid õppematerjale kasutavad lasteaiaõpetajad LAK- õppe rakendamisel?
- Mida näevad lasteaiaõpetajad LAK- õppe eelistena ning milliste raskustega nad on kokku puutunud antud meetodi rakendamisel?
- Kuidas lasteaiaõpetajate arvamused saab LAK-õpet paremini rakendada?

Bakalaureusetöös kasutati kvalitatiivseid uurimismeetodeid. Töö autor ei viinud läbi vaatlust lasteaias, seega põhineb töö õpetajate arvamused ja nende enesehinnangul. Töö koosneb teoreetilisest ja uurimuslikust osadest. Esimeses ja teises peatükis kirjeldatakse töö teoreetilist tausta, tutvustatakse lühidalt LAK-õppe meetodit ja teise keele omandamise põhimõtteid varases eas, tuuakse välja LAK-õppe meetodi kasutamise võimalusi eesti keele teise keelena õpetamisel lasteaias ning selgitatakse LAK-õppega seotud termineid. Valimi ja meetodi peatükis antakse ülevaade valimi moodustamisest ja uurimuses osalejatest ning kirjeldatakse andmete kogumise- ja andmete analüüsi meetodeid. Neljandas peatükis esitatakse analüüsi tulemused. Viiendas peatükis võrreldakse uurimuse käigus saadud tulemusi varasemate uurimuste tulemustega. Kokkuvõttes tuuakse esile kõige olulisemad tulemused ja järeldused. Esitatakse kasutatud allikate loetelu. Lisana tuuakse välja poolstruktureeritud intervjuu küsimused ja kategooriate moodustamise skeem.

1. LAK-ÕPE JA TEISE KEELE OMANDAMINE VARASES EAS

1.1 LAK-õppe olemus ja eesmärgid

„Lõimitud aine- ja keeleõpe ehk LAK-õpe on tõhus viis omandada võõrkeelt selles keeles teisi aineid õppides“ (Mehisto jt 2010). Inglisekeelset mõistet *content and language integrated learning* (CLIL) kasutatakse Euroopas 1994. aastast. Eestis hakati kasutama mõistet lõimitud aine- ja keeleõpe ehk LAK-õpe 2007. aastal, enne seda oli kasutusel kakskeelse õppe või kumblusõppe mõiste. (Mehisto jt 2010)

LAK-õppes keskendutakse keele, aine ja õpioskuste omandamisele. See tähendab, et sihtkeeles, mis ei ole laste emakeel, õpetatakse lasteaias või koolis näiteks matemaatikat, muusikat või kunsti. LAK-õppes toetavad ainealased eesmärgid keeleõppe eesmärkide saavutamist. LAK-õppe eesmärkideks on sihtkeele kuulamise ja kõnelemise funktsionaalne pädevus, erinevate kultuuride mõistmine ja väärtustamine, kognitiivsete ja sotsiaalsete oskuste arendamine. (Mehisto jt 2010)

LAK-õpe on katusmõiste, mis hõlmab erinevaid õppevorme nagu keeledušš, keelelaager, kakskeelne haridus ja keelekumblus. LAK-õpe on paindlik, seda võib rakendada lühiajalise ja pikaajalise õppe korraldamisel. (Mehisto jt 2010) Varases eas sobib lastele keeledušš, mis aitab neil valmistuda keeleõppeks, tutvuda uue keele häälikute, sõnade ja lausemudelitega. Lapsed viibivad keelekeskkonnas vähemalt ühe tunni päevas, neile pakutakse sihtkeeles mängimist, laulmist või liikumistegevust. Keeledušš tekitab lastel positiivset suhtumist keele õppimise vastu. (Mehisto jt 2010)

Veel üheks LAK-õppe viisiks, mis toetab lastel mitmekeelsuse kujunemist, on keelekumblus (Haridus ...). Keelekumblusprogramm on kakskeelse õppe üks tuntumaid ja edukamaid vorme (Vare 1999), mille puhul lisatakse lapse emakeele ning kultuuri normidele ja väärtustele teise keele ning kultuuri normid ja väärtused, mis omakorda tagab sotsiolingvistilise pädevuse mõlemas kultuuris ja keeles (Rannut 2001). Keelekumblusel on erinevad mudelid. Varane täielik keelekumblusprogramm algab lasteaias. Antud programmi puhul toimub õppe- ja kasvatustegevus ainult teises keeles. Varane osaline keelekumblusprogramm algab lasteaias, kuid õppe- ja kasvatustegevus toimub kahes keeles: 50% laste emakeeles ja 50% teises keeles. Kahepoolse

keelekümbelusprogrammi puhul on rühmas osa lastest ühe ja osa teise keele kõnelejad. (Rannut jt 2003)

1.2 Teise keele omandamine koolieelses eas

Lapsed õpivad oma emakeele ära enne kuueaastaseks saamist (Rannut 2001; Clarke 2009). Esimese kolme eluaasta jooksul kujuneb keelelise arengu alus. Enne esimeste sõnade lausumist õpivad lapsed keelt tundma ning neil on oluline saada sellel ajal rikkalikke keelekogemusi. Laste suhtlemine vanematega on sel ajal ülioluline. Nad kuulavad keelt ja õpivad eristama erinevaid häälikuid. Väikelaste jaoks loob see periood aluse suhtlemiseks ja õppimiseks nii emakeeles kui ka teises keeles, kui lisaks emakeelele antakse sisendit ka teises keeles. (Clarke 2009) Iga laps on selles vanuses võimeline omandama kaks keelt sama hääldusega, millega lapsevanemad või õpetajad seda räägivad (Rannut 2001).

Mida varem alustatakse teise keele õppimisega, seda parem, sest kõneorganite areng varases eas võimaldab lapsel õppida kõnelema ilma aktsendita. Hilisemas eas on aktsendivaba kõne saavutamine raskem. (Rannut 2001) Varases eas omandavad lapsed teises keeles emakeelsele kõnelejale sarnase häälduse. Keeleoskuse areng selles eas ei sõltu veel laste individuaalsete võimete erinevusest. Sellel põhjusel suudab keskmisest väiksemate võimete laps õppida teises keeles sama hästi kui keskmisest võimekam laps. (Vare 1999)

Mitmekeelses keskkonnas kasvavad lapsed hakkavad varem sõnu võrdlema ja analüüsima, see arendab neil analüütilist mõtlemist, stimuleerib intellektuaalset arengut ja hõlbustab tulevikus teiste keelte omandamist. Kui laps kasvab näiteks perekonnas, kus pereliikmed räägivad erinevates keeltes, omandab ta kõik keeled põhimõttel „üks keel-üks inimene“. See tähendab, et laps seob keele isikuga ja vahetab keelt vastavalt isikule. (Rannut 2001)

Koolieelses eas on lapsed teise keele õppimisele vastuvõtlikumad ja omandavad keelt loomulikult viisil (Vare 1999). Teise keele arengut varases eas iseloomustavad mitu perioodi: vaikiv periood, koodivahetus ja holofraaside kasutamine. Vaikiv periood

avalduub selles, et lapsed ei räägi teises keeles, vaid talletavad keelt endasse. Sellel perioodil tuleb rohkem julgustada lapsi teises keeles rääkima. Koodivahetuse perioodil võivad lapsed kasutada segakeelt. Keeleõppe alguses, kui lapsed ei suuda veel oma mõtteid teises keeles väljendada, ilmneb koodivahetus õpitud sõnade või holofraaside kasutamisenä emakeelses kõnes. Lapsed omandavad õpetaja poolt kasutatavad fraasid holofraasidenä ning hakkavad kõnelema õpetajalt kuulduu konkreetsete fraaside või lausetega. Sageli võtavad nad oma emakeelsesse lausesse terve holofraasi. (Rannut 2000)

LAK-õppes motiveerivad lapsi keelt õppima teadmised ja oskused, mida nad tahavad omandada ja kasutada (Mehisto jt 2010). Uurides 4–6-aastaste laste motiveerimist teise keele õppimiseks lasteaias järeldas Mihaela Brumen (2011), et lapsed olid keeleõppimisest, eriti seonduvast mängulisest tegevusest, väga huvitatud. Nad olid õppeprotsessi aktiivselt kaasatud: rääkisid, laulsid ja mängisid teises keeles. Laste jaoks oli väga oluline meeldiv, turvaline ja toetav rühmakeskkond. (Brumen 2011)

Piret Baird ja Reili Argus (2022) on uurinud eesti keelt teise keelenä omandavate 7–8-aastaste laste eesti keele oskust. Uuringu tulemuste järgi on kooli alguses eesti keele oskus venekeelsetest peredest lastel nõrgem kui eesti kodukeelega lastel. Kakskeelsetest peredest laste eesti keele oskus on nõrgem kui eesti kodukeelega lastel, kuid parem kui vene kodukeelega lastel. Siiski on kooli mineku ajaks eesti keele oskus parem lastel, kellel on kokkupuude eesti keelega olnud pikem ning kes on eesti keelega kokku puutunud ka väljaspool lasteaeda, näiteks sõpradega suheldes, eestikeelseid mängufilme vaadates või arvutimänge mängides. (Baird, Argus 2022) Seega võib järeldada, et eestikeelse sisendi rohkus ja mitmekülgsus varases eas aitavad kaasa vene kodukeelega last paremini ette valmistada eestikeelseks õppeks koolis.

1.3 Õpetaja roll LAK-õppes

LAK-õppes võtab õpetaja endale samaaegselt aine- ja keeleõpetaja ülesanded (Kebbinä, Aja 2011), soodustab laste positiivset suhtumist uue keele vastu ja toetab neid keeleõppeprotsessis (Mehisto jt 2010). LAK-õpetajalt oodatakse keelepädevust, aine- ja kultuuritundmist (Kebbinä, Aja 2011). Samas on väga oluline ka õpikeskkond. Õpetaja loob vaimselt ja füüsiliselt turvalise keskkonna klassis või rühmas, et lastel oleks mugav

õppida. (Mehisto jt 2010) LAK- õpetaja on paindlik ja loov õppemeetodite valimisel. Ta korraldab individuaal-, paaris-, rühma või klassitööd, kaasates kõiki lapsi ja tõstes nende aktiivsust. (Kebbinau, Aja 2011)

LAK-õppes suunab õpetaja lapsi aktiivselt mõtlema (Coyle 2007; Escobar Urmeneta 2019), motiveerib neid omandama teadmisi teises keeles (Kebbinau, Aja 2011), kiidab lapsi, märkab ja tunnustab nende saavutusi (Mehisto jt 2010). LAK-õpetaja kavandab ja juhib õppeprotsessi, suunates lapsi erinevatest allikatest teadmisi saama (Ioannou-Georgiou jt 2011; Escobar Urmeneta 2019). LAK- õpetaja pöörab tähelepanu laste kuulamis-, rääkimis-, kirjutamis- ja lugemisoskuste arendamisele, pakkudes neile erinevaid võimalusi sõnavara kasutamiseks ning innustades neid sihtkeeles suhtlema (Coyle 2007; Mehisto jt 2010).

LAK - õpetaja kasutab oma töös lastega sihtkeelt, vajadusel lihtsustab ta keelt, kordab fraase, kasutab miimikat ja žeste (Coyle 2007; Mehisto jt 2010; Escobar Urmeneta 2019). Õpetaja sihtkeelet suurepärase valdamine on selles protsessis väga oluline, ta õpetab oma emakeeles või oskab sihtkeelt emakeele tasemel (Rannut 2000; Kebbinau, Aja 2011). Varajases eas vajavad lapsed rohkem toetamist ja suunamist. Õpetajal on oluline lastega suheldes kasutada kehakeelt ja tuua rohkesti näiteid. Kui õpetaja palub näiteks lapsel võtta mitu värvilist pliiatsit ja panna need enda ette, võib ta eelnevalt kordamööda näidata lastele pliiatseid, korrates värvide nimetusi. (Ioannou-Georgiou jt 2011)

Õpetaja kasutab oma kõnes lastele tuttavaid sõnu ja fraase, hääldades neid arusaadavalt (Ioannou- Georgiou jt 2011; Escobar Urmeneta 2019). Rääkides peab õpetaja vaatama lastele otsa, et nad näeksid tema suu liikumist (Kingisepp jt 2013). Kõik lastele antud juhised ja ülesanded peaksid olema konkreetsed ja lastele arusaadavad, nii saab ennetada võimalikke käitumisprobleeme. Juhul, kui lapsed ei saa õpetaja juhistest aru, võivad nad hakata näiteks üksteist segama. (Ioannou-Georgiou jt 2011) Kui lapsed tunnevad teises keeles väljendumisel raskusi, tuleb neid rohkem julgustada ja kiita edusammude eest (Kingisepp jt 2013).

LAK-õppe alguses vastavad lapsed õpetaja küsimustele üksikute sõnadega või moodustavad 2-3 sõnalisi lauseid. Õpetaja parafraseerib ja laiendab laste vastuseid selleks, et kujundada neil õiget keelekasutamist. (Ioannou-Georgiou jt 2011) Esimesel õppeaastal võivad lapsed kasutada oma emakeelt või segakeelt (Mehisto jt 2010). Laste emakeele kasutamisega peaks õpetaja olema ettevaatlik. Kui õpetaja hakkab tõlkima lastele sõnu või fraase, hakkavad nad ootama tõlget ning ei õpi sihtkeelt tajuma. (Ioannou- Georgiou jt 2011) Sõnade tähendust saab ilma tõlkimata lastele lahti seletada, näiteks võrreldes tundmatuid sõnu varem õpitud sõnadega (Kingisepp jt 2013).

Keeleõppimise alguses teevad lapsed rohkem vigu. LAK- õpetaja parandab laste keelevigu kaudselt, sõnastades ümber valesti öeldud fraase, et lapsed kuuleksid korrektset keelt. Kõige olulisem on, et lapsed julgeksid rääkida ega kardaks teha vigu. (Kingisepp jt 2013) Samuti esitab õpetaja lastele ka suunavaid küsimusi, et nad saaksid ise ennast parandada. On oluline anda lastele vastamiseks piisavalt aega kuna neil on veel raske kiiresti lauseid moodustada. (Ioannou-Georgiou jt 2011)

Õppetegevusi planeerides arvestab LAK- õpetaja laste eelnevaid teadmisi, vajadusi, huve ja soove (Mehisto jt 2010; Ioannou-Georgiou jt 2011). On oluline teada, millega lapsed iseseisvalt hakkama saavad ja millega vajavad abi (Escobar Urmeneta 2019). Õpitu kinnistamiseks võib õpetaja kasutada jooniseid ja diagramme, näiteks täita lastega koos tabelit „mida ma teadsin, mida ma tahtsin teada ning mida uut ma olen õppinud“ (Ioannou-Georgiou jt 2011).

2. LAK-ÖPPE VÕTTED EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ÕPETAMISEL LASTEAIAS

2.1 Keeleõppe lõimimine teiste õppe- ja kasvatustegevuste valdkondadega

Koolieelse lasteasutuse praegu kehtiva riikliku õppekava (2008) järgi õppe- ja kasvatustegevus lasteaedades kavandatakse ja viiakse läbi seitsmes valdkonnas: mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, liikumine, muusika ning mitte-eesti õppekeele rühmas eesti keel kui teine keel (Koolieelse ...).

Eesti keele kui teise keele õpe lasteaias peab olema lõimitud teiste õppevaldkondadega. Erinevad õppevaldkonnad on omavahel seotud. See tähendab, et üks õppevaldkond toetab teist, moodustades terviku ja avardades laste mõtlemist. (Kärtner jt 2006) Lapsed omandavad keele kiiremini, kasutades keelt teadmiste saamiseks ja konkreetsete ülesannete lahendamiseks (Lall jt 2013). Iga õppevaldkond on eesmärgistatud. Eesti keele tegevuste põhiline eesmärk on arendada laste eneseväljendusoskust, keelt ja isiksust. Keeleliste tegevuste käigus õpivad lapsed kasutama sõnavara oma mõtete väljendamiseks, neil arenevad suhtlus- ja koostööoskused. (Kärtner jt 2006)

LAK-õppes planeeritakse tegevused laste vajadusi ja soove arvestades (Mehisto jt 2010). Planeeritud ja korraldatud õppetegevus julgustab lapsi mängides uurima, katsetama ja järeldusi tegema (Clarke 2009). Õppetegevus peab arendama laste suhtlemisoskust, laiendama teadmisi ja õpetama lapsi õppima. Keeleõppes on oluline, et lapsed usuksid oma keelelisse võimekusse, oleksid loovad ja julgeksid teises keeles suhelda. (Kärtner jt 2006) Erinevad õppetegevused (hommikuring, ilmavaatlus, laste loendamine, laulmine, mängimine, lugemine ja digivahendite kasutamine) aitavad kaasa laste keeleoskuse arendamisele (Mehisto jt 2010).

LAK-õpe soodustab laste üldist arengut, annab neile võimaluse omandada teist keelt lähtuvalt iga õppevaldkonna kontekstist. Kõikide valdkondade õpiesmärgid peaksid toetama keeleõppe eesmärki. Näiteks kunstitegevuste abil keeleõpetamine mitmekesistab õppeprotsessi, soodustades paremat õpitavate keelendite meelde jätmist.

Kunstitegevus annab lastele võimaluse eksperimenteerida erinevate materjalidega ja õppida tajuma maailma loomingulisel moel. (Lall jt 2013)

Muusika kasutamine keeleõppes motiveerib lapsi õppima ja aitab arendada lastel kuulamis- ja rääkimisoskust. Muusikat kuulates ja lauldes õpivad lapsed uusi sõnu. (Ludovico, Zambelli 2016) Teises keeles laulmine laiendab sõnavara ja parandab hääldusoskust (Torrás-Vila 2021). Muusikaõpetust saab siduda kuulamist ja kõnelemist arendatavate ülesannetega, näiteks laulutekstide ja rütmi õppimisega (Rannut 2000). Lauldes kujuneb lastel rütmiline hingamine ja õige kõnetempo. Laulud tutvustavad lastele eesti keelele lisaks ka kultuuri. Läbi muusika omandavad lapsed teist keelt loomulikult, teadvustamata, et nad õpivad keelt. (Lunjova, Maiberg 2009)

LAK-õppe läbiviimisel on oluline anda väikestele lastele kohanemiseks aega (Ioannou-Georgiou jt 2011). Korduvate fraaside kasutamine ning tegevuste alustamise ja lõpetamise kindlad tavad loovad lastel turvatunde, mis edendab õppimist (Mehisto jt 2010). Õppetegevus arendab laste koordinatsiooni, motoorikat, sotsiaalseid ja emotsionaalseid oskusi (Brumen 2011). On oluline kasutada erinevaid ressursse, mis võivad keeleõpetamisel kasulikud olla, näiteks rutiinide loomine (Ioannou-Georgiou jt 2011). Rutiinitoimingute kaudu arendatakse lastel kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisoskusi (Rannut 2001).

2.2 Keeleõppekeskkonna loomine rühmas

Õpikeskkond on oluline aspekt, mida tuleb arvestada LAK-õppe korraldamisel (Ioannou-Georgiou jt 2011). Clarke (2009) rõhutab, et õpikeskkond peaks soodustama laste mängulist tegevust. Rühma keskkond on eelduseks sotsiaalse ja vaimse turvalisuse loomiseks, näiteks on oluline ka mööbli ja vahendite paigaldus tegevuste jaoks (Kebbinau, Aja 2011). Õpikeskkond mõjutab laste teise keele omandamise tulemusi ja tekitab motivatsiooni keeleõppeks (Kärtner jt 2006). Õpetaja valib õppemeetodeid ja vahendeid, et aidata ja suunata väikeseid lapsi teises keeles õppima, vähendades takistusi ja ebamugavusi, soodustades positiivset ja toetavat õpikeskkonda (Brumen 2011).

Rühmaruumis luuakse keskkond, mis motiveerib lapsi teises keeles õppima ja võimaldab laste keelelist arengut erinevate tegevuste kaudu. Rühmas on teemakohane sõnavara koos piltidega seinal näha. Keelenäited seinal soodustavad teise keele õppimist ning arendavad laste lugemisoskust. Sõnasedelitega võib tähistada kõik rühmas leiduvad mööbliesemed, õpikeskused ja õppevahendid. Keelenäitena riputatakse seinale näiteks uued sõnad, nädalapäevad, laste nimesedelid, teematilised tabelid ja seinaraamatu jutud. (Rannut 2000) Õpetajad kasutavad oma töös lastega erinevaid meetodeid ja õppevahendeid nagu liikumismängud, tantsimine, laulud, jutud, rollimängud ja dramatiseering. Lapsed õpivad oma kogemuste põhjal, võttes aktiivselt osa tegevustest. Kõik see suurendab laste teises keeles õppimise motivatsiooni. (Brumen 2011)

Õppe- ja mängutegevuste jaoks kujundatakse rühmas õppimisnurgad või keskused, mis varustatakse vajalike vahenditega. Näiteks lugemiskeskuses võiksid olla sõnalotokarbid, lausekaardid, töövihikud, lugemismaterjal, eakohased eestikeelsed lasteraamatud. (Rannut 2000) Õppimisnurgad pakuvad lastele võimaluse vaikuses aega veeta ning võimaldavad laste tähelepanu keskendamist keeleõppimisele (Clarke 2009). Õppematerjali teematika on seotud laste igapäevase keskkonnaga, näiteks mina ja mu pere, ilm ja neli aastaega, liiklus ja sõidukid, loodus ja lemmikloomad (Brumen 2011). Clarke (2009) rõhutab, et õppimisnurgad pakuvad rohkelt võimalusi kõne harjutamiseks, mis aitab keeleõppeprotsessi paremini korraldada.

2.3 Sõnavara laiendamine ja raamatute kasutamine LAK-õppes

Raamatute kasutamine LAK-õppes motiveerib lapsi suhtlema. Huvitavad lood ja muinasjutud stimuleerivad lapsi aktiivselt osalema tegevustes ja annavad võimaluse teise keele kasutamiseks. (Ioannou-Georgiou jt 2011) Kuulates jutte, areneb laste kuulamisoskus. Kuulamise kaudu eristavad lapsed õpitavat keelt teistest keeltest, omandavad keele häälduse ja tunnetavad keele rütmi. Muinasjutud laiendavad sõnavara, rikastavad laste maailmapilti ning arendavad sotsiaalseid võimeid. Tihtipeale on muinasjuttudes palju korduvaid fraase, mis jäävad lastele meelde. (Kärtner jt 2006) Lapsed kordavad sõnu ja fraase, vastavad õpetaja küsimustele, koostavad dialooge ning võivad näiteks iseseisvalt välja mõelda muinasjutule alternatiivseid lõppe.

Muinasjuttudest saavad lapsed teadmisi teiste rahvaste elust ja kultuurist. (Ioannou-Georgiou jt 2011)

Raamatud aitavad paremini mõista sõnade tähendust ja viivad lapsi lugemise juurde. Lugema õppimine teises keeles on otseselt seotud sõnavara õppimisega. Lapse vanus lugema õppimisel on seotud tema üldise arengu ja huviga sõnade vastu. Mõni laps õpib kolmeaastaselt ja mõni kuueaastaselt lugema. (Rannut 2001) Laste valmistumine lugema õppimiseks toimub erinevate tegevuste kaudu. Näiteks esimesteks sammudeks lugemisvalmiduse kujunemisel võivad olla täiskasvanu kõne kuulamine või erinevate esemete vaatlemine ja võrdlemine. (Kivi, Roosleht 2000)

Varases eas näevad lapsed tähes ennekõike kujundit ja võtavad kirjutatud sõna tervikpildina, mis koosneb tähtkujunditest (Rannut 1999). Teises keeles lugema õpetamisel on palju kasutatud täissõnameetodit, mille puhul omandavad lapsed esmalt sõna tervikuna kui pildi ja seejärel õpivad eraldama sõnades häälikuühendeid ja tähti. Esmalt õpivad lapsed eristama sõnu üksteisest ning hiljem hakkavad neid ise moodustama ja kirjutama. (Rannut 2001) Lapsed õpivad lugema mängides ja jõuavad sel moel lugemisoskuseni (Rannut 1999). Täissõnameetodil on üles ehitatud erinevaid mängu, näiteks sõna- ja pildipaaride otsimine, lausete ja piltide ühendamine, piltide järgi jutustuse koostamine või piltide järjestamine vastavalt jutustuse süžeele (Rannut 2001).

Sõnasedelite kasutamine keeleõppes arendab lugemis- ja kirjutamisoskust teises keeles. Lapsed saavad keelelist tuge seintelt, mis omakorda aitab luua turvalist õhkkonda. Seinasõnastiku abil on võimalik järjestada sõnu teemade või mingite tunnuste alusel, mis aitab uusi sõnu ja sõnavorme paremini meelde jätta. Lapsed võivad näiteks koostada seinale pildisõnastiku, kuhu joonistada ja kirjutada õpitud tähti ja sõnu. (Rannut 2001) Häälikute tutvustamiseks võivad õpetajad asetada seinale näiteks nädalatähe koos näitesõnadega. Lapsed kuulavad häälikuid ja õpivad neid sõnades eristama. Nädalatähtedest moodustub aja jooksul seinatähestik. Lugema õppimise aluse loomiseks on oluline piltide järgi jutustamine. Õpetaja suunab lapsi jutustamisel, võtab öeldu kokku ja paneb kirja, seejärel võivad lapsed kirjutatud sõnu ja lauseid ise lugeda. (Rannut 2000)

LAK-õppes kasutamiseks sobivad paremini jutustused ja muinasjutud, mille sisu on seotud õpetava teemaga. Teose valimisel tuleb arvestada laste huvi, eelteadmiste ja keeletasemega. (Ioannou-Georgiou jt 2011) On olulised ka jutu pikkus, teksti mõistetavus ja korduva teksti olemasolu (Kärtner jt 2006). Jutustuste kuulamine laiendab laste sõnavara ja teadmisi ümbritsevast maailmast ning õpetab tundma kultuuri. Ümberjutustamine ja meelde jätmine arendavad laste mälu ja mõtlemisoskust. Varases eas võivad lapsed ise koostada jutustusi, toetudes oma kogemustele. (Ioannou-Georgiou jt 2011)

Jutustuste koostamisel võivad lapsed kasutada erinevaid materjale, näiteks vanadest ajakirjadest pilte välja lõigata ja nende järgi lugusi jutustada (Kingisepp jt 2013). Teises keeles soodustab lugemist laste kaasamine lugemismaterjali loomisse näiteks lastega koos raamatute valmistamine (Rannut 2001). On oluline arendada lastel positiivset suhtumist raamatute ja lugemise vastu. Peale muinasjutu ettelugemist võib õpetaja näiteks paluda lastel joonistada, mis neile meelde jäi ning edaspidi koos lastega meisterdada joonistustest raamatu. (Ioannou-Georgiou jt 2011)

2.4 Mängude lõimimine eesti keele õpetamisega

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) on välja toodud, et „Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus.“ (Koolieelse ...) Mäng on lastele kõige loomulikum viis õppida (Bogens 2009). Eelkoolieas on keeleõpe mänguline, keel on mängu ja tegevuste toimimisvahend (Rannut 2001; Kärtner jt 2006). Mänguline tegevus loob positiivset keskkonda, milles lapsed tunnevad ennast turvaliselt ja julgevad sihtkeeles suhelda (Mehisto jt 2010). Mängides omandavad lapsed teadmisi ja oskusi paremini kui õppimise situatsioonides (Kivi, Roosleht 2000), sest mängud juhivad laste tähelepanu õppimiselt kõrvale (Kingisepp jt 2013), pakkudes lastele tegemisrõõmu ja võimaldades neil olemasolevaid teadmisi kasutada (Kivi, Roosleht 2000).

Eelkoolieas teise keele õppimise motivatsioonile paneb aluse laste uudishimulikkus. Lapsed kordavad ja jätavad meelde sõnu, nad soovivad suhelda ning ei karda teha vigu. (Kärtner jt 2006) Kõige paremini omandavad lapsed keelt igapäevase suhtluse käigus (Kingisepp jt 2013), nad meelsasti mängivad ja osalevad tegevustes, mis

neile huvi pakub (Kärtner jt 2006). Mängude käigus kasutavad lapsed uusi sõnu erinevates situatsioonides ja õpivad keelt märkamatuks (Kingisepp jt 2013). Näiteks rolli- ja draamamängud sobivad kuuldu ja meelde jäetu sõnavara aktiveerimiseks (Kärtner jt 2006).

Sõnavara kinnistamiseks sobivad sõnavaramängud. Lapsed nimetavad erinevaid asju näiteks punaseid asju, klaasist tehtud asju jne. Asjade kohta saab teha sõnaseideid ning paluda lapsi panna neid õigesse kohta. Sõnakettide rühma kuuluvad mängud, mille puhul otsivad lapsed sõnade seoseid ja ehitavad sõnadest ridu. Laps ütleb sõna, teised lapsed kuulavad ja lisavad selle sõna juurde sobivaid sõnu. Sellised mängud arendavad lastel lausete moodustamise oskust teises keeles. Ära arvamise mängu saab mängida näiteks mälukaartidega. Laps kirjeldab, mida ta näeb kaardi peal, teised lapsed proovivad ära arvata ja leida kaardile paarilise. (Kingisepp jt 2013)

Suhtlusmängud aitavad kinnistada sõnavara, arendavad laste eneseväljendamise- ja suhtlemisoskust (Bogens 2009). Üks suhtlusmängude liik on mälu mängud, mis innustavad lapsi erinevaid asju ja esemeid teises keeles kirjeldama. Näiteks meenutab ja kirjeldab laps, mida ta on tänaval näinud, teised lapsed kuulavad ja aitavad või esitavad küsimusi. Lastele ette võib panna mitu eset, paludes neid meelde jätta, edaspidi katta esemeid linaga ning paluda lapsi meenutada ja kirjeldada esemeid. (Kingisepp jt 2013)

Mäng peab olema lastele jõukohane, et kõik lapsed saaksid mängust osa võtta. Enne mängu algust seletab õpetaja lastele mängureegleid. Mängu ajal suunab ta laste kõnet, aidates vajadusel aeglasemaid lapsi. (Kütimets, Puik 2009) Mängude kaudu saab õpetaja tagasisidet, kuidas lapsed on õpitu omandanud ning millele on edaspidi vaja tähelepanu pöörata. Lastele tekitavad huvi mängulised kuulamisharjumused. Vahel võib õpetaja näiteks teadlikult teha vigu, et lapsed saaksid teda parandada. Õpetaja jälgib, kuidas lapsed kasutavad sõnavara, kas nad hääldavad õigesti kõiki häälikuid. (Kärtner jt 2006)

Eesti keele tegevustes kasutatavad õppe- ja mänguvahendid peaksid innustama lapsi mängima ning toetama laste füüsilist, vaimset ja sotsiaalset arengut (Kärtner jt 2006). Eelkoolieas meeldib lastele laulda ja liikuda muusika saatel. Nad heameelega

teevad seda ka eesti keeles, õppides samal ajal keelt paremini mõistma ja kasutama. Laulumängud pakuvad lastele positiivseid emotsioone ja muudavad keeleõppe protsessi põnevamaks. (Lunjova, Maiberg 2009) Laulumänge ja liisusalme võib näiteks kohandada keeleõppevajadustele (Rannut 2001).

Liikumisega seotud tegevus muudab teise keele õppimise huvitavamaks ja põnevamaks (Kingisepp jt 2013). Liikumismänge lõimitakse teise keele õppimisega ning mängude kaudu omandavad lapsed lisaks liikumisaktiivsusele ka teadmisi ümbritsevast keskkonnast (Ernits 2020). Lastele võib näidata tegevuse ette ja paluda neid ära arvata, mis tegevus see on või paluda tegevust järelle teha. Samuti võib paluda lapsi täita liikumist nõudvaid käske, kasutades erinevaid tegusõnu, näiteks pane, tõsta üles, keera jne. (Kingisepp jt 2013)

3. VALIM JA MEETOD

3.1 Valimi moodustamine

Uurimistöö on kvalitatiivne. Uuritavateks on ühes Tartu keelekümbluslasteaias töötavad õpetajad. Uuritavad valiti eesmärgipäraselt vastavalt kriteeriumitele:

- uuritav on töötanud lasteaiadepetajana vähemalt ühe aasta
- uuritav töötab muukeelsete lastega eesti keeles.

Uurimuses osales kokku seitse lasteaiadepetajat (vt tabel 1).

Tabel 1. Õpetajate taust

	Emakeel/ eesti keele tase	Haridus/ õppekeel	Amet lasteaias/ eesti keeles õpetamise staaž	Laste vanus ja kodukeel
Õpetaja 1	vene keel	rakenduslik kõrgharidus (eesti keel)	rühmaõpetaja/ 1,5 aastat	6-7 aastased vene keel, ukraina keel
Õpetaja 2	eesti keel	bakalaureusekraad (eesti keel), omandamisel magistrikraad (eesti keel)	liikumisõpetaja/ 3 aastat	3-7 aastased vene keel, ukraina keel
Õpetaja 3	eesti keel	bakalaureusekraad (eesti keel)	rühmaõpetaja/ 1,5 aastat	3-4 aastased vene keel, ukraina keel
Õpetaja 4	vene keel	rakenduslik kõrgharidus (eesti keel)	eesti keele õpetaja/ 1,5 aastat	4-7 aastased vene keel
Õpetaja 5	vene keel	bakalaureusekraad (eesti keel)	eesti keele õpetaja/ 4 aastat	3-4 aastased vene keel, ukraina keel
Õpetaja 6	vene keel/ sooritatud eesti keele C1 eksam	bakalaureusekraad omandamisel (eesti keel)	rühmaõpetaja/ 1,5 aastat	2-3 aastased vene keel, ukraina keel
Õpetaja 7	vene keel	rakenduslik kõrgharidus (vene keel)	rühmaõpetaja/ 9 aastat	3-4 aastased vene keel, ukraina keel

Seitsmest õpetajatest neli on osalise keelekümblyusega rühmaõpetajad, üks liikumisõpetaja, üks eesti keele õpetaja, kes töötab kahes erivajadustega lastele mõeldud tasandusrühmas ning üks eesti keele õpetaja, kes töötab rühmas, mis osaleb üleriigilises

projektis „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas“.¹ Uuritavad töötavad lastega vanuses kolm kuni seitse aastat.

Kaks õpetajat on eesti ja viis õpetajat vene emakeelega. Viiest vene emakeelega õpetajast kolm on omandanud kõrghariduse eesti keeles. Ühel õpetajal on sooritatud eesti keele eksam C1 tasemele. Üks õpetaja, kes on omandanud kõrghariduse vene keeles, käib täiendavatel eesti keele kursustel ja kavatses sooritada eesti keele eksami C1 tasemele. Kõikidel õpetajatel on eesti keele õpetamise kogemus muukeelsetele lastele, mis on vahemikus 1,5 kuni 9 aastat. Kõik õpetajad on läbinud eesti keele õpetamise täiendkoolitusi.

3.2 Andmete kogumine

Andmete kogumiseks kasutati poolstruktureeritud intervjuud. Toetudes uurimuse teoreetilise taustale, oli koostatud küsimustik intervjuerimiseks (vt lisa 1). Poolstruktureeritud intervjuu on paindlik intervjuu läbiviimise vorm. Täpsustavate küsimuste abil on võimalik saada täiendavaid andmeid uuritavate kogemuste kohta. (Laherand 2008)

Andmeid koguti ajavahemikus jaanuar-märts 2023. Enne intervjuude korraldamist küsiti lasteaia juhtkonnalt nõusolek uurimuse läbiviimiseks ja õpetajate nõusolek intervjuudes osalemiseks. Intervjuude ettevalmistamiseks viidi 2023. aasta jaanuaris läbi ühe rühmaõpetajaga prooviintervjuu eesmärgiga kontrollida poolstruktureeritud intervjuu küsimuste arusaadavust ning vajadusel korrigeerida küsimusi. Prooviintervjuu käigus omandas töö autor intervjuerimise kogemusi. Intervjuu küsimustes muudatusi ei tehtud ning prooviintervjuu tulemused kaasati andmestikku. Uuritavate soovil viidi intervjuud läbi ZOOM-i keskkonnas. Iga intervjueritavaga lepiti kokku intervjuerimise aeg individuaalselt. Enne intervjuu algust

---

¹ Pilootprojekti eesmärk on tagada mitte-eesti kodukeelega lastele kooliminekuks vajalik eesti keele oskus. Projektiga alustati 2018. aastal ning alates 2021. aastast korraldab projekti tegevusi Haridus- ja Noorteameti mitmekeelse õppe büroo. Eestikeelne õpetaja suhtleb lastega ja viib läbi õppe- ja kasvatustegevusi eesti keeles. (Pilootprojekt ...)

selgitati uuritavatele uurimuse teema ja eesmärk. Intervjuude pikkus varieerus 17 kuni 22 minutit ja need toimusid eesti keeles.

3.3 Andmete analüüs

Kvalitatiivsetes uurimustes kogutud andmete analüüsimiseks sobib induktiivse sisuanalüüsi meetod (Laherand 2008). Intervjuud salvestati diktofonile ning salvestatud intervjuud kuulati mitu korda läbi ja transkribeeriti tekstiks. Vastavalt uurimisküsimustele otsiti tekstist andmeühikuid. Sarnased väljendid koondati koodidesse, millest moodustati alakategoriad (vt tabel 2) ning neid omakorda koondati kategooriatesse.

Tabel 2. Näide alakategoriate moodustamisest koodidest

Väljavõtted intervjuudest	Koodid	Alakategooria
„ / lastele meeldib mängida võlukotikest, üllatusmoment neile meeldib“ (Õ6)	Mängude kasutamine LAK-õppes	Õppematerjalide kasutamine LAK-õppes
„loeme iga päev, loeme Sipsikut ja midagi veel“ (Õ1)	Raamatute kasutamine LAK-õppes	
„õppisime Bee- boti kaudu linde / laps peab valima ühe linnu pildi / ütleva linnu nime ja jõudma Bee- bot robotit kasutades linnu juurde“ (Õ3)	Robootika vahendite kasutamine LAK-õppes	
„seda saab ka nimetada omatehtud LAK-õppematerjaliks / kõik need mängud“ (Õ5)	Õpetajate poolt valmistatud materjalide kasutamine LAK-õppes	

Analüüsi käigus tekkis 19 alakategoriat, mis moodustasid kokku 6 kategooriat: 1) eesti keele lõimimine õppe- ja kasvatustegevuste valdkondadega, 2) keeleõppekeskkonna loomine rühmas, 3) õppematerjalide kasutamine LAK-õppes, 4) LAK-õppe kasutamise eelised lasteaias, 5) raskused seoses LAK-õppe rakendamisega lasteaias, 6) LAK-õppe parendamise võimalused lasteaias. Kategooriad koondati peakategooriaks: LAK-õppe meetodi rakendamine eesti keele kui teise keele õpetamisel lasteaias (vt lisa 2).

4. TULEMUSED

Tulemuste esitamisel toodi intervjuudest argumentidena näiteid. Uuritavatele anonüümsuse tagamiseks eemaldati intervjuude katkenditest kõik nimed ja asutuse nimetus. Uuritavate nimed asendati numbritega, näiteks (Õ1) õpetaja 1 jne. Tulemused on esitatud kategooriate kaupa, mis omakorda jagunevad alakategooriateks. Kategooriad on järgmised: eesti keele lõimimine õppe- ja kasvatustegevuste valdkondadega, keeleõppekeskkonna loomine rühmas, õppematerjalide kasutamine LAK-õppes, LAK-õppe kasutamise eelised lasteaias, raskused seoses LAK-õppe rakendamisega lasteaias, LAK-õppe parendamise võimalused lasteaias.

4.1 Eesti keele lõimimine õppe- ja kasvatustegevuste valdkondadega

„Eesti keele lõimimine õppe- ja kasvatustegevuste valdkondadega“ jaguneb alakategooriateks: 1) *lõimitud õppetegevuste planeerimine*, 2) *lõimitud õppetegevuste läbiviimine*, 3) *õpetajate koostöö LAK-õppe planeerimisel ja läbiviimisel*.

Alakategoorias *lõimitud õppetegevuste planeerimine* pidasid õpetajad oluliseks esmalt hoolikat ja süsteemset eesmärkide seadmist ja nende saavutamiseks õppetegevuse kavandamist (1), eesti keele lõimimist erinevate valdkondadega, näiteks muusika ja kunsti õpetamisega (2), et pakkuda lastele mitmekesist keeleõpet. Õpetajad peavad oluliseks ka mängude kaudu eesti keele õppimist (3), mis teeks eesti keele õppimise lastele huvitavaks. Kõik tegevused peaksid õpetajate arvates olema hästi läbi mõeldud, sest *„lapsed omandavad uusi teadmisi läbi keele“* (Õ6).

(1) *lähtun aastaplaanist / selle järgi teen nädalaplaani / lõimin erinevaid valdkondi / kirjutan milliseid tegevusi või vahendeid valin eesmärgi täitmiseks nädala jooksul* (Õ3)

(2) *alati mõtlen läbi / mida ma hakkam tegema / ja kuidas saaks seda teha nii / et oleks mitte lihtsalt igav keeleõpe / vaid oleks seotud muusika või kunstiga* (Õ1)

(3) *ma vaatan / kõik need mängud ja asjad ennem kriitilise pilguga üle / et lastel oleks võimalik seal ka keelt hästi palju õppida* (Õ2)

Alakategoorias *lõimitud õppetegevuste läbiviimine* arvasid õpetajad, et on väga oluline jälgida LAK-õppe metoodikat ning suhelda lastega eesti keeles (4). Õpetajad on välja toonud, et lapsed kasutavad eesti keelt uute teadmiste saamiseks. Nad õpetavad lastele nädalateemaga seotud sõnu, eesti keel on lõimitud matemaatika, kunsti ja teiste õppetegevuste valdkondadega. Õpetajad märkisid, et keeleõpe toimub mitte ainult õppetegevuste ajal, vaid ka terve päeva jooksul läbi mängude ja rutiinsete tegevuste (5). Samuti pidasid õpetajad oluliseks laste edusammude märkamist ja kiitmist (6). Õpetajad rõhutasid, et nad viivad läbi lõimitud õppetegevusi ka õues, mis rikastab keeleõpet, lapsed omandavad uusi teadmisi ümbritsevast keskkonnast. Õues lapsed mängivad arendavaid mänge, vaatlevad ja kirjeldavad ilma eesti keeles, korjavad looduslikke materjale meisterdamiseks, kirjutavad pulkadega tähti, loendavad puid jne, õpetajad käivad lastega ekskursioonidel, kasutades linnaruumi õpikeskkonnana (7).

(4) *kuna ma olen eestlane / ma räägin ainult eesti keeles / ma olen teadlik õpetamise meetoditest / ma neid hästi jälgin* (Õ2)

(5) *läbi mängu / läbi rutiinse tegevuse / paneme riidesse / kirjeldan last / nemad arvavad ära / kes see on / koristame asju / peseme käsi / kõik need rutiinised tegevused / kus nad teavad / millest ma alustan ja mis pärast tuleb* (Õ5)

(6) *oluline on anda lapsele positiivset tagasisidet / kiita iga edusammu eest* (Õ3)

(7) *teeme kunsti õues / kasutame õuesõpet koos eestikeelsete tegevustega / käime ekskursioonidel / muuseumides / raamatukogus oleme käinud / õpime õues* (Õ1)

Õpetajad on välja toonud, et nad tutvustavad lastele eesti kultuuri ja traditsioone, tähistavad rahvakalendri tähtpäevi, räägivad Eestist, näidates eesti sümboleid (8), tutvustavad lastele eesti kultuuri tegelasi: näitlejaid, sportlasi, kunstnikke (9). Õpetajate arvamused kinnitavad, et muusika on õppetöös olulisel kohal (10), nad kasutavad muusikat hommikuringis ja hommikuvõimlemises koos liikumisega (11), koostöös muusikaõpetajaga korraldavad üritusi (12). Õpetajad on välja toonud, et eesti keele ja liikumise lõimimiseks kasutavad nad erinevaid liikumisega seotud mänge (13). Nad näitavad lastele ette, mida tuleb teha, kasutavad piltlikku materjali, annavad konkreetseid ja lihtsamaid juhiseid, et lapsed saaksid aru (14).

- (8) läbi õppetegevuse tutvustan eesti kultuuri / kombeid / laule / tantse (Õ3)
- (9) ma olen üritanud neid eesti sportlasi ja eesti spordikultuuri tutvustada (Õ2)
- (10) kuulame muusikat / laulame / õpime sõnu / läbi muusikat õpime (Õ1)
- (11) meil on oma laul / millega me päeva alustame / laps kuulab ja hakkab liigutusi kaasa tegema / hiljem juba üksikuid fraase ütlema (Õ3)
- (12) muusikaõpetaja laulab lastega eestikeelseid laule / räägib eesti keeles (Õ6)
- (13) oma töös kasutan hästi palju liikumismänge ja kõiki selliseid kehalisi harjutusi / orienteerumismängud ongi põhilised / need on erinevad (Õ2)
- (14) kasutan abimaterjali / erinevaid rõngaid / palle ja näitan ette / mida teha tuleb / näitan piltlikku materjali / et lapsed aru saaksid / millest ma räägin (Õ3)

Alakategoorias **õpetajate koostöö LAK-õppe planeerimisel ja läbiviimisel** märkisid õpetajad, et nad teevad koostööd ja jagavad omavahel kogemusi. Rühmaõpetajad teevad koostööd haridustehnoloogi, muusika- ja liikumisõpetajaga (15) arutades nädalaplaani, üritusi ja projekte (16).

- (15) suhtleme teiste õpetajatega / teeme koostööd muusika- ja liikumisõpetajaga / alati planeerime koos (Õ1)
- (16) arutame / milline teema tuleb / kuidas paremini teha (Õ4)

4.2 Keeleõppekeskkonna loomine rühmas

„Keeleõppekeskkonna loomine rühmas“ jaguneb alakategooriateks: 1) *õpi ja mängunurkade kujundamine rühmas*, 2) „*rääkivate seinte*“ kasutamine keeleõppes.

Alakategoorias **õpi- ja mängunurkade kujundamine rühmas** leidsid õpetajad, et rühmades on loodud laste arengut soodustav turvaline keskkond, on olemas erinevad õpi- ja mängunurgad nagu: loodusnurk, kunstinurk, ehitusmängu nurk, kööginurk, teatrinurk, mis on varustatud vajalikke vahenditega (17). Igas rühmas on loodud lugemisnurk, kus lapsed saavad vaadata ja lugeda eestikeelseid raamatuid (18).

- (17) turvaline keskkond on loodud / riiulid mängudega (Õ4)
- (18) lugemise jaoks on nurgake tehtud / seal on eestikeelsed raamatud (Õ1)

Alakategoorias „*rääkivate seinte*“ *kasutamine keeleõppes* pidasid õpetajad oluliseks, et eesti keeles õpitav sõnavara oleks rühmas lastele seintel nähtav. Igas rühmas on olemas „rääkivad seinad“, kuhu on paigutatud nädalateemaga seotud sõnavara, ilmatabelid koos ilma märgistavate kaartidega, tujukaardid, tegevuskaardid, samuti on rühmas siltidega märgistatud mööbliesemed, õppevahendid ja mänguasjad (19).

(19) *eesmärk / et eesti keel oleks igal pool laste ümbruses / seinasõnastikud / mänguasjad on markeeritud siltidega / mis mänguasi see on / meil on sõnasedelid ka igal pool / seal on nii sõnad kui väljendid (Õ1)*

4.3 Õppematerjalide kasutamine LAK-õppes

„Õppematerjalide kasutamine LAK-õppes“ jaguneb alakategooriateks: 1) *mängude kasutamine LAK-õppes*, 2) *raamatute kasutamine LAK-õppes*, 3) *robotika- ja digivahendite kasutamine LAK-õppes*, 4) *õpetajate poolt valmistatud materjalide kasutamine LAK-õppes*.

Alakategoorias *mängude kasutamine LAK-õppes* kirjeldasid õpetajad, et laste eesti keelse sõnavara laiendamiseks ja kinnistamiseks kasutavad nad erinevaid laua- ja põrandamänge: loto, bingo, Alias, sõna- ja lausete moodustamise mängud (20). Oma töös kasutavad õpetajad ringmänge (21) ja teatrimänge (22). Õpetajad mainisid, et nad valivad mängu, arvestades laste soove (23).

(20) *teeme tegevusi põrandal / sõnad saab ritta panna / tuleb lause (Õ5)*

(21) *rõõmuring / laps on ringi keskel ja igaüks ütleb midagi meeldivat tema kohta / suhtlus käib eesti keeles (Õ3)*

(22) *mängime lastega teatrit / rühmas on lauateater / käpiknukud (Õ7)*

(23) *lastele meeldib mängida võlukotikest / üllatusmoment meeldib neile (Õ6)*

Alakategoorias *raamatute kasutamine LAK-õppes* arvasid õpetajad, et eesti keelsete raamatute lugemine rikastab keeleõpet ning tekitab lastel huvi õppimise vastu (24). Õpetajad loevad lastele muinasjutte ja nädalateemaga seotud juturaamatuid. Õpetajad mainisid, et lastel on raske tajuda originaaltekste eesti keeles, nad lihtsustavad loetavaid tekste (25) ning vajadusel kasutavad lugedes miimikat ja žeste (26). Õpetajad

on välja toonud, et rühmades on raamatud nii eesti kui ka vene keeles, venekeelseid raamatuid kasutavad õpetajad, kes töötavad lastega vene keeles (27). LAK-õppes kasutavad õpetajad inspiratsiooniks ja enese harimiseks ka mitmesuguseid metoodika raamatuid (28).

(24) *meil on eestikeelsed raamatud / enne magamist me alati loeme / loeme iga päev / Andrus Kivirähk on praegu* (Õ1)

(25) *tihtipeale on tekst väga raske / tuleb ikka kohandada / lihtsustada* (Õ5)

(26) *küsin / kas te mõistate / kui ei mõista / seletan / kasutan žeste / miimikat* (Õ1)

(27) *venekeelsed raamatud on paremal pool ja vasakul pool asuvad eestikeelsed raamatud / igapäevaselt loeme juturaamatuid lastele* (Õ3)

(28) *kogumikud ja raamatud / et ideid saada / neid on hästi palju* (Õ2)

Alakategoorias **robotika- ja digivahendite kasutamine LAK-õppes** pidasid õpetajad oluliseks, et robotika- ja digivahendid lisavad keeleõppele mängulisust (29), aitavad uute sõnade õppimisel ja õpitud sõnavara kinnistamisel (30). Õpetajad kasutavad digivahendeid eesti keele lõimimisel liikumistegevustega (31).

(29) *õppetegevusse on lõimitud robot / läbi selle tulebki eesti keele õppimine / salvestatavad taskud / ma salvestan sinna ülesande / seal saab igatpidi mängida / lastele meeldib oma kõnet salvestada sinna / siis kuulavad* (Õ5)

(30) *kasutame robotit uute sõnade õppimiseks / nad annavad Bee-Botile käsu / vaatavad kuhu robot jõuab / ja siis nimetavad / mis on pildi peal* (Õ7)

(31) *kasutan tahvelarvutis äppe / lapsed peavad jäljendama mingit liigutust* (Õ2)

Alakategoorias **õpetajate poolt valmistatud materjalide kasutamine LAK-õppes** kirjeldasid õpetajad, et nad valmistavad ise õppematerjale: mängu, raamatuid, plakateid, mida kasutavad oma töös (32). Uute eestikeelsete sõnade tähenduse mõistmiseks joonistavad õpetajad skeeme (33). Eesti keele ja liikumise lõimimisel koostavad õpetajad liikumismänge, näiteks „*hästi efektiivsed on õues toimuvad orienteerumismängud / kus tuleb liikuda / samas saavad lapsed keelt õppida*“ (Õ2)

(32) *seda saab nimetada omatehtud LAK-õppematerjaliks / kõik mängud* (Õ5)

(33) *joonistan markeriga skemaatiliselt / lapsed mõistavad paremini* (Õ1)

4.4 LAK-õppe kasutamise eelised lasteaias

„LAK-õppe kasutamise eelised lasteaias“ jaguneb alakategooriateks: 1) *laste keeleoskuse arendamine*, 2) *laste huvi LAK-õppe vastu*, 3) *õppimine mängude kaudu*.

Alakategoorias *laste keeleoskuse arendamine* arvasid õpetajad, et LAK-õppe meetodi kasutamine sobib lastele ning aitab neil paremini eesti keelt omandada (34). Eelisenä toodi välja teadmiste omandamist läbi keele, mis tõstab õpimotivatsiooni (35). Õpetajad pidasid oluliseks õpitud sõnavara rakendamiseks eesti keele kasutamist ka väljaspool lasteaeda (36). Õpetajad nimetasid LAK-õppe eelisenä, et see meetod ei takista laste emakeeleoskuse arendamist (37) ning õpetajate sõnul „üks keel toetab teist keelt.“ (Õ5).

(34) *see metoodika on tegelikult teistsugune / aitab lihtsamini võõrkeelt omandada / kes vähegi oskavad / juba proovivad ise eesti keeles / praegu üritavad* (Õ2)

(35) *nad ei õpi eraldi keelt / tuleb rohkem julgust / mingi hetk neil tuleb ahaa / ma saan aru / ja rohkem motivatsiooni* (Õ6)

(36) *käisime sügisel ülikooli spordihoones / seal oli suur spordipäev / lapsed teevad sporti ja suhtlevad eesti keeles / et oleks eestikeelne keskkond* (Õ1)

(37) *negatiivselt see küll ei mõjuta / pigem ikkagi arendab ja toetab / noorel on võimalik kahte keelt õppida* (Õ2)

Alakategoorias *laste huvi LAK-õppe vastu* olid õpetajad arvamusel, et LAK-õppes pakub lastele huvi mitmekesine tegevus (38), mis motiveerib neid omandama teadmisi eesti keeles (39).

(38) *see meetod on huvitav ja mitte igav / nad laulavad / kuulavad muusikat / vaatavad filme / samal ajal nad õpivad* (Õ1)

(39) *see soodustab eesti keele õpet / ta ütleb midagi mulle kasvõi ühesõnaliselt / kui on kolmene / ja kui on juba kuuene / siis lausena* (Õ5)

Alakategoorias *õppimine mängude kaudu* leidsid õpetajad, et mängides omandavad lapsed kiiremini teadmisi eesti keeles (40). LAK-õppe eelisenä toodi välja, et

õppimine käib märkamatuks, sest „nad mängivad / nad ei mõista / et nad õpivad / õpe käib mänguga koos“ (Õ1)

(40) *lapsed ei õpi eesti keelt ainult läbi selle / et mina räägin / teen asju selgeks / on mängu ja tegevusi / kus neil on võimalus keelt kasutada / rääkida midagi* (Õ2)

4.5 Raskused seoses LAK-õppe rakendamisega lasteaias

„Raskused seoses LAK-õppe rakendamisega lasteaias“ jagunes alakategooriateks: 1) *õppematerjalide kättesaadavus* 2) *suur laste arv rühmades*, 3) *lastevanemate ootused seoses laste keeleoskusega*, 4) *laste emakeele kasutamine keeleõppes*.

Alakategoorias *õppematerjalide kättesaadavus* väljendasid õpetajad arvamust, et hea õppematerjal ei ole alati kättesaadav (41) ning materjali otsimine LAK- õppe ettevalmistamisel võtab õpetajatelt palju aega (42).

(41) *materjalide nappus / hästi palju tuleb ise teha / see on peamine / kui märkan midagi huvitavat teisel õpetajal / küsin või ise otsin internetist* (Õ5)

(42) *halb õppematerjal / õppematerjali puudus / just see materjali otsimine* (Õ3)

Alakategoorias *suur laste arv rühmades* rõhutasid õpetajad, et LAK-õppe läbiviimist raskendab olukord, kui lapsi on rühmas palju, sest „ei jõua igale lapsele tähelepanu pöörata“ (Õ7). Õpetajad leidsid, et teises keeles õpetamisel vajavad lapsed rohkem seletamist ja individuaalset lähenemist, mis ei ole alati võimalik suurtes rühmades ning ajapuuduse tõttu jäävad mõned lapsed tahaplaanile (43), samuti mainisid õpetajad, et töö erivajadustega lastega teise keele õpetamisel võtab neil rohkem aega, sest need lapsed vajavad rohkem õpetaja tähelepanu ja individuaalset lähenemist (44).

(43) *kui on terve rühm / ja kõik on kohal / palju tegemist / ei jõua midagi* (Õ6)

(44) *praegu on probleem / erivajadustega lapsi on rohkem rühmades* (Õ5)

Alakategoorias *lastevanemate ootused seoses laste keeleoskusega* mainisid õpetajad, et mõnedel lastevanematel on kõrged ootused seoses laste keeleoskusega, näiteks „*lapsevanem arvab / et tema laps hakkab kohe eesti keeles rääkima*“ (Õ7). Võib tekkida olukord, kus lapsevanem ei usalda õpetajat, arvates, et õpetaja professionaalsed

oskused ei vasta nõuetele, see raskendab õpetajate tööd LAK-õppes. Samuti õpetajad on välja toonud, et nad on kokku puutunud eesti keele oskust vähe väärtustavate ja negatiivse hoiakuga lapsevanematega, kes ei tunne huvi lapse keeleõppe vastu. Õpetajate sõnul, see võib mõjutada lapse õpimotivatsiooni, sest „vanemad võivad öelda / milleks eesti keel on / aga lapsele jääb see meelde“ (Õ6)

Alakategoorias *laste emakeele kasutamine keeleõppes* väljendasid õpetajad arvamust, et emakeele kasutamine, eriti õpetajate tõlkimine lastele raskendab LAK-õpet, sest lapsed harjuvad kiiresti sellega, et neile tõlgitakse (45). Õpetajad mainisid, et mõned lapsed kasutavad oma emakeelt ka siis, kui nad oskavad sõna või fraasi eesti keeles öelda (46). Õpetajad kirjeldasid, et lapsed kasutavad emakeelt LAK-õppe alguses (47) ja raskemates olukordades, näiteks „kui olukord on tõsine / midagi juhtus / tulevad / hakkavad vene keeles rääkima“ (Õ1). Õpetajate sõnul kasutavad lapsed omavahel suheldes pigem emakeelt (48).

(45) *antakse kergesti alla / kui nähakse / et laps ei saa aru / mida õpetaja ütleb / tihti kiputakse tõlkima / ei püüelda proovida talle eesti keeles selgeks teha* (Õ2)

(46) *nemad teavad / et ma mõistan / mõnikord hakkavad minuga vene keeles rääkima / ma tean / et ta oskab seda öelda / ta lihtsalt ei viitsi / ma ütlen / ütlen eesti keeles / üritan mitte tõlkida / vaid näidata / vaata / sa mõistad / mida see tähendab / nad on väga targad / kasutan miimikat / žeste / sõnastan ümber* (Õ1)

(47) *kui laps on veel alles õppe alguses / ta ikka kasutab vene keelt / kes juba saab aru ja oskab öelda / tuleb ja ütleb kasvõi kahesõnaliselt / eesti keeles* (Õ5)

(48) *mõnikord ma kuulen / nad kasutavad ka eestikeelset väljendit / aga ikka omavahel suhtlevad vene keeles* (Õ1)

4.6 LAK-õppe parendamise võimalused lasteaias

„LAK-õppe parendamise võimalused lasteaias“ jagunes alakategooriateks: 1) *laste arvu vähendamine rühmades*, 2) *koostöö lastevanematega*, 3) *LAK-õppe koolitused õpetajatele*.

Alakategoorias **laste arvu vähendamine rühmades** on õpetajad välja toonud, et rühmades, kus toimub LAK-õpe, peaks olema vähem lapsi (49). Õpetajad arvasid, et „väiksemas rühmas on vähem probleeme laste käitumisega“ (Õ7).

(49) rühmad peavad väiksemad olema / suuremates rühmades võiks ka lisaõpetaja olla / näiteks seitse last tegelevad ühe ja seitse teise õpetajaga ja siis vahetavad (Õ6)

Alakategoorias **koostöö lastevanematega** pidasid õpetajad oluliseks lastevanemate informeerimist keeleõppest ning kodu ja lasteaia vahelist koostööd (50). Õpetajad sooviksid, „et lapsevanemad toetaksid ka keeleõpet / ei oleks ainult lasteaia peale lootnud“ (Õ5). Õpetajate sõnul, soovitaksid nad lastevanematele rohkem rääkida kodus lastega emakeeles, sest „kui laps ei tunne oma kodukeeles teatud sõna / siis uues keeles õppimine on tunduvalt keerulisem / kui vene kodukeelega lapsel ei ole baasvundamenti all“ (Õ3).

(50) vanematega koostööd rohkem teha / et vanemad on kursis / teadlikud (Õ3)

Alakategoorias **LAK-õppe koolitused õpetajatele** selgus, et õpetajad sooviksid rohkem osaleda LAK-õppe temaatilistel koolitustel (51), eriti pakkus huvi koolitus „kus oleks seotud HEV lastega ja nende keeleõpetamisega“ (Õ2).

(51) aktiivõppe meetod / LAK-õpe / kuidas erivajadustega lastega toime tulla (Õ5)

5. ARUTELU

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli uurida lasteaiaõpetajate LAK-õppe meetodi rakendamise kogemusi eesti keele õpetamisel muukeelsetele lastele. Antud töö põhineb õpetajate arvamusel ja nende enesehinnangul ning töö autor ei viinud läbi vaatlust lasteaias. Juhul kui töö autor oleks lasteaias ise tegevusi vaadanud, võiksid uurimuse tulemused olla teistsugused. Järgnevalt püüan vastata bakalaureusetöö alguses esitatud uurimisküsimustele:

5.1 Kuidas lõimivad lasteaiaõpetajad eesti keelt teiste õppe- ja kasvatustegevuste valdkondadega?

Selgus, et õpetajad korraldavad õppetegevust vastavalt aasta- ja nädalplaani eesmärkidele. Õpetajad kirjeldasid, et õppetegevus toimub eesti keeles, kõik õppevaldkonnad on omavahel seotud ning lapsed kasutavad eesti keelt uute teadmiste saamiseks. Taolise sihipärase õppevaldkondade lõimingu olulisust on rõhutatud ka kirjanduses (Kärtner jt 2006; Mehisto jt 2010; Lall jt 2013). Õpetajad märkisid, et lõimitud õppetegevuse läbiviimisel on väga oluline jälgida LAK-õppe metoodikat ning suhelda lastega eesti keeles. See ühtib mitme autori arvamusega (Coyle 2007; Mehisto jt 2010; Escobar Urmeneta 2019). Tulemused näitavad, et õpetajad on seisukohal, et LAK-õpetaja peab kasutama oma töös lastega eesti keelt, nii saavad lapsed aru, et õpetajaga tuleb eesti keeles rääkida. Rannut (2001) on välja toonud, et laps seob keele vastava isikuga ja kasutab tema kõneldavat keelt. Uurimuses osalenud õpetajad arvasid, et valdkondade vaheline lõimimine mitmekesistab eesti keele õpet. Seda on ka kirjanduses välja toodud, näiteks Lall jt (2013) seisukoha järgi omandavad lapsed teist keelt lähtuvalt iga õppevaldkonna kontekstist ning erinevate valdkondade õpieesmärgid toetavad keeleõppe eesmärki. Õpetajad leidsid, et rutiintegevus toetab lapsi eesti keele õppimisel ja annab neile turvatunnet, sest lapsed teavad, mida oodata, vt ka Rannut (2001), Mehisto jt (2010), Joannou Georgiou (2011). Intervjuudest selgus, et õpetajad kasutavad oma töös õuesõpet, mis annab keeleõppele lisaväärtust, sest lapsed omandavad eesti keeles teadmisi ümbritsevast keskkonnast. Eesti keele õpetamisel pidasid õpetajad oluliseks laste edusammude märkamist ja kiitmist, mis ühtib Kingisepp jt (2013) seisukohaga, et

lapsi tuleb rohkem julgustada ja kiita edusammude eest. Intervjuudes kirjeldasid õpetajad, et nad tutvustavad lastele eesti kultuuri ja traditsioone, tähistavad rahvakalendri tähtpäevi ning koostöös muusikaõpetajaga korraldavad üritusi. Uurimuses osalenud õpetajad arvasid, et muusika kaudu õppimine on laste jaoks huvitav, see lisab õppimisele mängulisuse ja lapsed tunnevad ennast vabalt, vt ka Rannut (2000), Ludovico ja Zambelli (2016). Lunjova ja Maiberg (2009) on välja toonud, et laulud tutvustavad lastele eesti keelt ja kultuuri, äratades neis huvi rahvakultuuri vastu. Intervjuudele toetudes võib väita, et laulude õppimine eesti keeles laiendab laste sõnavara. Läbi laulude õpivad nad keelt loomulikumalt. See ühtib Lunjova ja Maiberg (2009) seisukohaga, et läbi muusika omandavad lapsed teist keelt teadvustamata, et nad õpivad. Intervjuudes kirjeldasid õpetajad, et eesti keele ja liikumise lõimimiseks kasutavad nad liikumisega seotud mängu. Õpetajad rõhutasid koostöö olulisust lõimitud õppetegevuse planeerimisel ja läbiviimisel.

5.2 Kuidas loovad lasteaiaõpetajad eesti keele õpetamist soodustavat keskkonda rühmades?

Tulemuste põhjal võib väita, et sihipäraselt kujundatud rühmakeskkond soodustab laste üldist arengut, eesti keele õppimist ja mängulist tegevust. Õpetajad märkisid, et rühmades on olemas õpi- ja mängunurgad ning rõhutasid õpikeskkonna turvalisuse olulisust. Ka Kärtner (2006), Clarke (2009), Brumen (2011) on välja toonud, et õpikeskkond peab innustama lapsi teises keeles õppima ja mängima ning toetama laste füüsilist, vaimset ja sotsiaalset arengut. Õpikeskkonna loomisel pidasid õpetajad oluliseks, et rühmades oleks lastele seintel nähtav õpitav sõnavara, samuti peaksid olema sõnasedelitega tähistatud mööbliesemed ja mänguasjad. Sõnasedelite kasutamine arendab laste tähelepanu, soodustab õpitud sõnade meelde jätmist ja sõnade lugemist eesti keeles. Keelenäited seinal arendavad laste lugemisoskust teises keeles ning soodustavad keeleõppimist (Rannut 2000).

5.3 Milliseid õppematerjale kasutavad lasteaiaõpetajad LAK-õppe rakendamisel?

Tulemustest selgus, et laste eesti keelse sõnavara laiendamiseks ja kinnistamiseks kasutavad õpetajad arendavaid mängu nagu bingo, loto, võlukotike, lausete moodustamise mäng jne. Uurimistöös osalenud õpetajad rõhutasid, et nad valivad mängu

arvestades laste soovidega ning mängides lastega kasutavad nad eesti keelt. Ka Kivi ja Roosleht (2000) on seisukohal, et mängud võimaldavad lastel kasutada olemasolevaid teadmisi ja oskusi ning mängudel on tihe side ümbritseva eluga. Intervjuudest selgus, et õpetajad kasutavad LAK-õppes eestikeelseid raamatuid, nad loevad lastele igapäevaselt eesti keeles muinasjutte ja jutustusi, mis on seotud õpitava teemaga. Vajadusel lihtsustavad nad tekste või kasutavad lugedes miimikat ja žeste. Õpetajate arvamusel rikastab eesti keeles lugemine keeleõpet ning tekitab lastes huvi õppimise vastu, vt ka Kivi ja Roosleht (2000), Rannut (2001), Kärtner jt (2006), Ioannou-Georgiou jt (2011). Tulemuste põhjal võib väita, et jutustuste ettelugemine arendab lastel kuulamisoskust ja mälu ning soodustab eesti keele õppimist. Sama toob välja ka Kärtner jt (2006), rõhutades, et kuulates jutte õpivad lapsed eristama õpetavat keelt teisest keelest ning omandavad uut sõnavara. Uurimistöös osalenud õpetajad arvasid, et robotika- ja digivahendite kasutamine LAK-õppes lisab õppele mängulisust, lapsed tunnevad huvi robotite ja digivahendite vastu. Mehisto jt (2010) on välja toonud, et erinevad õppevahendid nagu mängud, digivahendid, raamatud jm. aitavad kaasa laste keeleoskuse arendamisele. Intervjuudest selgus, et õpetajad kasutavad oma töös lastega ka isetehtud õppematerjale, näiteks sõnavaramänge, isetehtud raamatuid, plakateid, õppekaarte jne.

5.4 Mida näevad lasteaiaõpetajad LAK- õppe eelistena ning milliste raskustega nad on kokku puutunud antud meetodi rakendamisel?

Põhiliseks LAK-õppe eeliseks pidasid uurimuses osalenud õpetajad laste teise keele oskuse arendamist. Õpetajad on välja toonud, et LAK-õppe meetodi kasutamine sobib lastele ja aitab neil paremini eesti keelt omandada. Seda on välja toodud ka kirjanduses (Coyle 2007; Mehisto jt 2010; Escobar Urmeneta 2019). Õpetajad pidasid oluliseks eesti keele kasutamist ka väljaspool lasteaeda, nad käivad lastega ekskursioonidel, osalevad linna poolt korraldatud spordipäevadel, kus lapsed saavad õpitud sõnavara rakendada. Õpetajate arvamusel eesti keele kasutamine väljaspool lasteaeda mõjub positiivselt laste keeleoskuse arendamisele ja tõstab laste motivatsiooni keeleõppeks. See on kooskõlas Argus ja Baird (2022) uuringu tulemustega, mis on näidanud, et kooli mineku ajaks on eesti keele oskus parem lastel, kes on eesti keelega kokku puutunud ka väljaspool lasteaeda. Uurimistöös osalenud õpetajad on välja toonud, et LAK-õpe ei takista laste

emakeeleoskuse arendamist, lapsed on võimelised kahte keelt õppima, sest üks keel toetab teist. Sama on rõhutanud ka Reino (2019) oma magistr töö tulemustega. Rannut (2001) on välja toonud, et iga laps on võimeline enne kuueaastaseks saamist omandama kaks või kolm keelt. Õpetajad väljendasid arvamust, et LAK-õpe pakub lastele huvi ning lapsed on motiveeritud omandama teadmisi eesti keeles. Ka Mehisto jt (2010) on välja toonud, et lapsi motiveerivad keelt õppima teadmised ja oskused, mida nad tahavad omandada ja kasutada. Õpetajad rõhutasid, et kõige rohkem motiveerib lapsi keeleõppeks mänguline tegevus. Mängude kaudu õpivad lapsed eestikeelseid sõnu ja väljendeid märkamatuks, vt ka Kärtner jt (2006), Bogens (2009), Mehisto jt (2010), Kingisepp jt (2013).

Põhiliste raskustena seoses LAK-õppe rakendamisega lasteaia nimetasid õpetajad õppematerjali kättesaadavust, suurt laste arvu rühmades, lapsevanemate ootusi seoses lapse keeleoskusega ja laste emakeele kasutamist keeleõppes. Õpetajad väljendasid arvamust, et hea õppematerjal ei ole alati kättesaadav ja materjali otsimine võtab palju aega. Ka Hinnov (2013) tõi oma magistr töö väljakuulutatud, et LAK-õppe läbiviimiseks materjalide otsimine võtab õpetajatel palju aega. Õpetajad rõhutasid, et suure laste arvu tõttu rühmades ei jõua nad alati igale lapsele tähelepanu pöörata, seega jäävad mõned lapsed tahaplaanile, samuti erivajadustega lapsed vajavad rohkem õpetajate tähelepanu ja individuaalset lähenemist keeleõppes. Õpetajad leidsid, et mõnedel lastevanematel on kõrged ootused seoses laste keeleoskusega. Samuti on lapsevanemaid, kes ei tunne huvi lapse keeleõppe vastu, mis võib mõjutada ka lapse õpimotivatsiooni. Õpetajad on välja toonud, et keeleõppe alguses kasutavad lapsed õpetajaga suheldes oma emakeelt, samuti pöörduvad lapsed õpetaja poole oma emakeeles, juhul kui midagi on juhtunud ja nad ei suuda seda eesti keeles seletada, vt ka Rannut (2000), Mehisto jt (2010). Õpetajad mainisid, et mõned lapsed kasutavad emakeelt ka siis, kui nad oskavad sõna või fraasi eesti keeles öelda. Õpetajate sõnul, kasutavad lapsed omavahel suheldes pigem emakeelt. Õpetajad väljendasid arvamust, et lapsi tuleb suunata ja motiveerida neid eesti keeles rääkima. Ka Coyle (2007) ja Mehisto jt (2010) on seisukohal, et LAK-õpetaja peaks lastele pakkuma erinevaid võimalusi sõnavara kasutamiseks, innustades neid teises keeles suhtlema. Intervjuudest selgus, et mitte alati pole õpetajad piisavalt kannatlikud ja

suhtlemise hõlbustamiseks tõlgivad oma jutu lastele emakeelde. Sellele probleemile on tähelepanu juhtinud ka Ioannou-Georgiou jt (2011), kes toob välja, et juhul kui õpetaja tõlgib, hakkavad lapsed ootama tõlget sihtkeelt tajumata. Õpetajad mainisid, et tihtipeale ei jõua nad seletada või sõnastada ümber fraase suure laste arvu tõttu rühmas, kuna suure laste arvuga rühmas on raskem läheneda igale lapsele individuaalselt.

5.5 Kuidas lasteaiaõpetajate arvamusel saab LAK-õpet paremini rakendada?

Selgus, et LAK-õppe parendamise võimalustena näevad uurimuses osalenud õpetajad laste arvu vähendamist rühmades, koostööd lastevanematega ja LAK-õppe temaatiliste koolituste korraldamist õpetajatele. Õpetajad väljendasid arvamust, et väiksema laste arvuga rühmades saab LAK-õpet paremini korraldada, lähtudes laste vajadustest ja individuaalsetest erinevustest, saab paremini seletada lastele sõnu ja fraase eesti keeles ning vähendada probleeme laste käitumisega. Ioannou-Georgiou jt. (2011) on välja toonud, et lapsed võivad hakata teineteist segama, kui nad ei saa õpetaja selgitustest aru. Intervjuudest selgus, et õpetajad pidasid oluliseks ka lastevanemate teadlikkuse tõstmist teises keeles õppimise ja õpetamise kohta ning kodu ja lasteaia vahelist koostööd. Õpetajad sooviksid rohkem osaleda LAK-õppe temaatilistel koolitustel, et omandada uusi teadmisi ja rakendada neid oma töös.

KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli uurida lasteaiaõpetajate LAK-õppe meetodi rakendamise kogemusi eesti keele õpetamisel muukeelsetele lastele. Bakalaureusetöös kasutati kvalitatiivseid uurimismeetodeid. Uurimistöö viidi läbi ühes Tartu keelekümbluslasteaias. Uuritavateks olid antud lasteaias töötavad õpetajad. Uurimistöös osales kokku seitse õpetajat. Andmete kogumise meetodina kasutati poolstruktureeritud intervjuud. Andmeid koguti ajavahemikus jaanuar-märts 2023. Intervjuud salvestati diktofoniga, transkribeeriti ja analüüsiti induktiivse sisuanalüüsi meetodil. Kuna andmed koguti intervjuude põhjal, saab töö autor tugineda õpetajate poolt öeldule ja mitte vaatluse tulemustele.

Bakalaureusetöö tulemustest selgus, et lõimitud õppetegevuste läbiviimisel jälgivad õpetajad LAK-õppe metoodikat, õppetegevus toimub eesti keeles, kõik õppevaldkonnad on omavahel seotud, mis mitmekesistab eesti keele õpet. Eesti keele õpetamist soodustava rühmakeskkonna loomisel on oluline sõnasedelite kasutamine, et eesti keelne sõnavara oleks lastele seintel nähtav. Õppematerjalidena kasutavad õpetajad arendavaid mängu, eestikeelseid raamatuid, robotika- ja digivahendeid ning isetehtud õppematerjale. LAK-õppe eelisteks lasteaias on laste keeleoskuse arendamine, laste huvi LAK-õppe vastu ja õppimine mängude kaudu. Põhilisteks raskusteks seoses LAK-õppe rakendamisega lasteaias on õppematerjali kättesaadavus, suur laste arv rühmades, lapsevanemate ootused seoses lapse keeleoskusega ja laste emakeele kasutamine keeleõppes. LAK-õppe parendamise võimalustena näevad õpetajad laste arvu vähendamist rühmades, koostööd lastevanematega ja LAK-õppe temaatiliste koolituste korraldamist õpetajatele. Jätku-uuring vaatlusena saaks anda võimaluse kõrvutada, kas õpetajate poolt esile toodud LAK-õppe võtteid ja tegevusi ka tegelikult kasutatakse.

SUMMARY

Utilizing the Content and Language Integrated Learning Method to Teach Estonian as a Second Language in Pre-School Children's Institutions

The objective of this bachelor's thesis was to investigate the experiences of kindergarten teachers in implementing the Content and Language Integrated Learning (CLIL) method for teaching Estonian to non-Estonian speaking children. Qualitative research methods were employed for this study. The research was carried out in a language immersion kindergarten located in Tartu. The participants of the study were teachers working in this particular kindergarten, with a total of seven teachers taking part in the research. Data collection was conducted between January and March of 2023 using semi-structured interviews. The interviews were recorded, transcribed, and analyzed through the method of inductive content analysis. As the data solely originates from interview-based sources without corroborating observations, the author of the paper cautions the reader in placing complete reliance on the information provided.

The findings of the bachelor's thesis revealed that teachers adhere to the CLIL learning methodology when conducting integrated learning activities. These activities are conducted in Estonian, and all learning domains are interconnected, thereby enriching the learning experience of the Estonian language. To foster an environment conducive to teaching the Estonian language, it is important to utilize word posters, making Estonian vocabulary visible on the classroom walls. Teachers employ various teaching materials such as developmental games, Estonian books, robotics and digital tools, as well as self-made instructional materials. The advantages of CLIL education in kindergarten include the development of children's language skills, their interest in CLIL education, and learning through play. The main challenges associated with implementing CLIL education in kindergarten include the availability of educational resources, large class sizes, parental expectations regarding their child's language abilities, and the use of the children's native language during the learning process. Teachers identify reducing class sizes, fostering collaboration with parents, and organizing thematic courses for teachers in CLIL education as opportunities for improving CLIL education. A subsequent

observational study could offer an opportunity to examine the extent to which the Content and Language Integrated Learning (CLIL) approaches and instructional activities emphasized by teachers are effectively employed in practice.

KASUTATUD KIRJANDUS

Arras, Liis 2022. Väheese eesti keele oskusega õpilaste toetamine keelekümblusklassis. Tartu Ülikool. Magistritöö [Arras Liis ma.pdf \(ut.ee\)](#) Vaadatud 22.05.2023

Baird, Piret, Argus, Reili 2022. Eesti keelt teise keelena omandavate 7–8-aastaste laste kodusest keelekeskkonnast ja eesti keele oskusest Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat = Estonian papers in applied linguistics, 18, 75–95.

Brumen, Mihaela 2011. The perception of and motivation for foreign language learning in pre-school. Early Child Development and Care, 181(6), 717-732.

Bogens, Anneli 2009. Mänge eesti keele oskuste arendamiseks. Tallinn: Kirjastus Ilo.

Clarke, Priscilla 2009. Supporting Children Learning English as a Second Language in the Early Years (birth to six years). Victorian Curriculum and Assessment Authority.

Coyle, Do 2007. Content and language integrated learning: Towards a connected research agenda for CLIL pedagogies. International Journal of Bilingual Education and Bilingualism, 10(5), 543-562.

Eestikeelse hariduse tegevuskava 2022-2025 Tartu linnas. [Eesti keele tegevuskava Tartu.pdf](#) Vaadatud 22.05.2023

Ernits, Urme 2020. Lõimitud liikumismängud. Tartu: Atlex OÜ

Escobar Urmeneta, Cristina 2019. An introduction to Content and Language Integrated Learning (CLIL) for teachers and teacher educators. CLIL Journal of Innovation and Research in Plurilingual and Pluricultural Education, 2(1), 7–19.

Haridus ja Noorteamet <https://harno.ee/> Vaadatud 22.05.2023

Haridus ja Teadusministeerium [LAK-õpe | Haridus-ja Teadusministeerium \(hm.ee\)](#) Vaadatud 01.02.2023

Hinnov, Sixten 2013. Advantages and problems regarding content and language integrated learning on the example of Miina Härma Gümnaasium. Tartu Ülikool. Magistritöö [Hinnov_S.MA\(opet\).pdf \(ut.ee\)](#) Vaadatud 22.05.2023

Ioannou-Georgiou, Sophie, Can, Cem, Massler, Ute, Kiely, Richard, Pavloy, Pavloz, Ramirez Verdugo, Dolores 2011. Guidelines for CLIL Implementation in Primary and Pre-primary Education. PROCLIL Team.

Kebbinau, Maire, Aja, Urve 2011. Õppimine ja õpetamine mitmekultuurilises õpikeskkonnas: keelekümblusprogrammi näitel. Koostanud Airi Kukk. Archimedes Ecoprint.

Kingisepp, Leelo, Salu, Kadi, Kaljola, Kadi 2013. Mängime eesti keeles! Metoodiline juhend eesti keele õppeks peredes. Tallinn: Haridusministeerium. Kirjastus Iduleht.

Kivi, Lilian, Roosleht, Milvi 2000. Kuidas arendada lugemisvalmidust lasteaias. Tartu: Elmatar.

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava 2008. [Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava–Riigi Teataja](#) Vaadatud 04.05.2023

Kärtner, Piret, Maiberg, Lea, Rikker, Maibi, Tuuling, Lehte, Voltein, Elve 2006. Õppematerjal koolieelsete lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetajate põhi- ja täienduskoolituseks. Tartu: Atlex OÜ

Kütimets, Küllike, Puik, Tiiu 2009. Eesti keele õppemängud lasteaias. Tartu: AS Atlex.

Laherand, Meri-Liis 2008. Kvalitatiivne uurimisviis. Tallinn.

Lall, Angelika, Minlibajeva, Hedi, Jürgens, Kairi, Maiberg, Lea, Norit, Liina, Trummar, Malle, Meltsas, Nonna, Pimenova, Rimma, Vähejaus, Tiiu 2013. Keele, kunsti ja kultuuri integreeritud õpe lasteaias. Koostanud: Belova, Svetlana. Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed. Tallinn: Auratrükk.

Ludovico, Luca, Zambelli, Claudia 2016. Towards a Music-based Framework for Content and Language Integrated Learning in Preschool. In Proceedings of the 8th International Conference on Computer Supported Education. Volume 1, pages 75-84.

Lunjova, Natalja, Maiberg, Lea 2009. Lauldes on õppimine tore! Eesti keele õppekomplekt venekeelsele lasteaiale. Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed. Tallinn: Kirjastus Varrak.

Mehisto, Peeter, Marsh, David, Frigols, María-Jesús, Võlli, Kai, Asser, Hiie, Kärema, Tõnis 2010. Lõimitud aine- ja keeleõpe. Tallinn: Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed.

Palopson, Merike 2015. Eesti õppekeelegra koolide klassiõpetajate uskumused lõimitud aine- ja keeleõppes. Tartu Ülikool. Bakalaureusetöö [merike_palopson.pdf \(ut.ee\)](#) Vaadatud 22.05.2023

Pilootprojekt „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelegra rühmas“ TRU20124 Küsitluste kokkuvõte 2021. Tallinna Ülikool [tro21124_raport_2020_kusitluste_kokkuvote.pdf \(hm.ee\)](#) Vaadatud 22.05.2022

Rannut, Mart, Rannut Ülle, Verschik, Anna 2003. Keel, võim, ühiskond: sotsiolingvistika ja keelepoliitika õpik. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikooli kirjastus. Põltsamaa: Vali Press.

Rannut, Ülle 1999. Lugema õppimine varases keelekümbuses. – Keelekümbus kui integratsiooni võti. Koostanud Silvi Vare, lk 41–44.

Rannut, Ülle 2000. Varane eesti keele kümbus ja eesti keel kui teine keel 1. klassis : õpetaja meespea: projekti "Keelekümbus kui integratsiooni võti" väljaanne / Haridusministeerium. Koostanud Ülle Rannut. Tallinn: Auratrükk.

Rannut, Ülle 2001. Varane keelekümbus, eesti keel kui teine keel ja muukeelne laps eesti koolis: teooria ja praktika. Tallinn: Ülle Rannut.

Reino, Kristel 2019. Lõimitud aine- ja keeleõpe Ida-Virumaa põhikoolide eesti keele kui teise keele õppes. TÜ Narva Kolledž. Magistritöö [reino_kristel.mag.pdf \(ut.ee\)](#) Vaadatud 22.05.2023

Torras-Vila, Berta 2021. Music as a tool for foreign language learning in Early Childhood Education and Primary Education. Proposing innovative CLIL Music teaching approaches. *CLIL Journal of Innovation and Research in Plurilingual and Pluricultural Education*, 4(1), 35- 47.

Vikman, Kristi 2018. Lõimitud aine- ja keeleõpet (LAK-õpet) praktiseerivate aineõpetajate arvamused LAK-õppes. Tartu Ülikool. Bakalaureusetöö [vikman kristi ba.pdf \(ut.ee\)](#) Vaadatud 22.05.2023

Vare, Silvi 1999. Eesti keele õpetamine vajab uuendamist. – Keelekümblus kui integratsiooni võti. Koostanud: Silvi Vare, lk 45-56.

Lisa1. Intervjuu küsimused

Taustaküsimused

- Mis on Teie kodune keel? Lapsepõlves? Praegu?
- Mis on Teie haridus? Mis keeles õppisite põhikoolis, gümnaasiumis, kõrgkoolis?
- Mitu aastat olete õpetanud eesti keelt muukeelsetele lastele?
- Millise ettevalmistuse olete saanud eesti keele õpetamiseks lasteaias? Kas olete läbinud täienduskoolitusi? Missuguseid?
- Mis vanuses on Teie rühma lapsed? Mis on laste kodune keel?

Kuidas Te lõimate eesti keelt teiste õppe- ja kasvatustegevuste valdkondadega?

- Kuidas Te kavandate lõimitud õppetegevust?
- Kuidas Te lõimate eesti keele õpet ja muusikat?
- Kuidas Te lõimate eesti keele õpet ja liikumist?
- Kuidas Te lõimate eesti keele õpet ja robotikat?
- Kuidas Te lõimate eesti keele õpet ja õuesõpet?
- Kas Te kasutate eesti keelt ka muudes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades?
Kui jah, siis millistes?
- Kuidas toimib õpetajatevaheline koostöö LAK-õppe ettevalmistamisel ja läbiviimisel?

Kuidas Te loote eesti keele õpetamist soodustava keskkonna rühmas?

- Millised ja mis keelsed õpikeskused/töönurgad on kujundatud Teie rühmas?
- Kas Teie rühmas on kasutusel keelenäiteid seinal (sõnasedelid)?
- Kas Teie rühmas on lugemiskeskus/lugemisnurk? Mis keelseid raamatuid on seal võimalik lugeda?

Milliseid õppematerjale Te kasutate LAK- õppe rakendamisel?

- Milliseid visuaalseid õppematerjale Te kasutate LAK-õppes (õppekaardid, plakatid, videod jne)?
- Kas Te kasutate eestikeelset lastekirjandust?

- Kas Te adapteerite eestikeelseid tekste lastele?
- Milliseid mängu Te kasutate eesti keele õpetamisel (lauamänge, sõnamänge, lotot jms)?
- Kas Te kasutate digivahendeid eesti keele õpetamisel (tahvelarvutit, robotika vahendeid jms)?
- Kas Te olete ise loonud LAK-õppe materjale, mida Te kasutate oma töös? Palun tooge näiteid.

Mis on Teie arvates LAK- õppe meetodi eelised eesti keele õpetamisel muukeelsetele lastele.?

- Millist keelt kasutavad lapsed õpetajatega suhtlemisel rühmas?
- Millist keelt kasutavad lapsed omavahel suhtlemisel?
- Kas ja kuidas LAK-õppe kasutamine avardab lastel eesti kultuuritundmist?
- Kuidas Teie arvates mõjutab eesti keeles õppimine laste emakeele oskust?
- Kas ja kus kasutavad lapsed eesti keelt väljaspool lasteaeda?

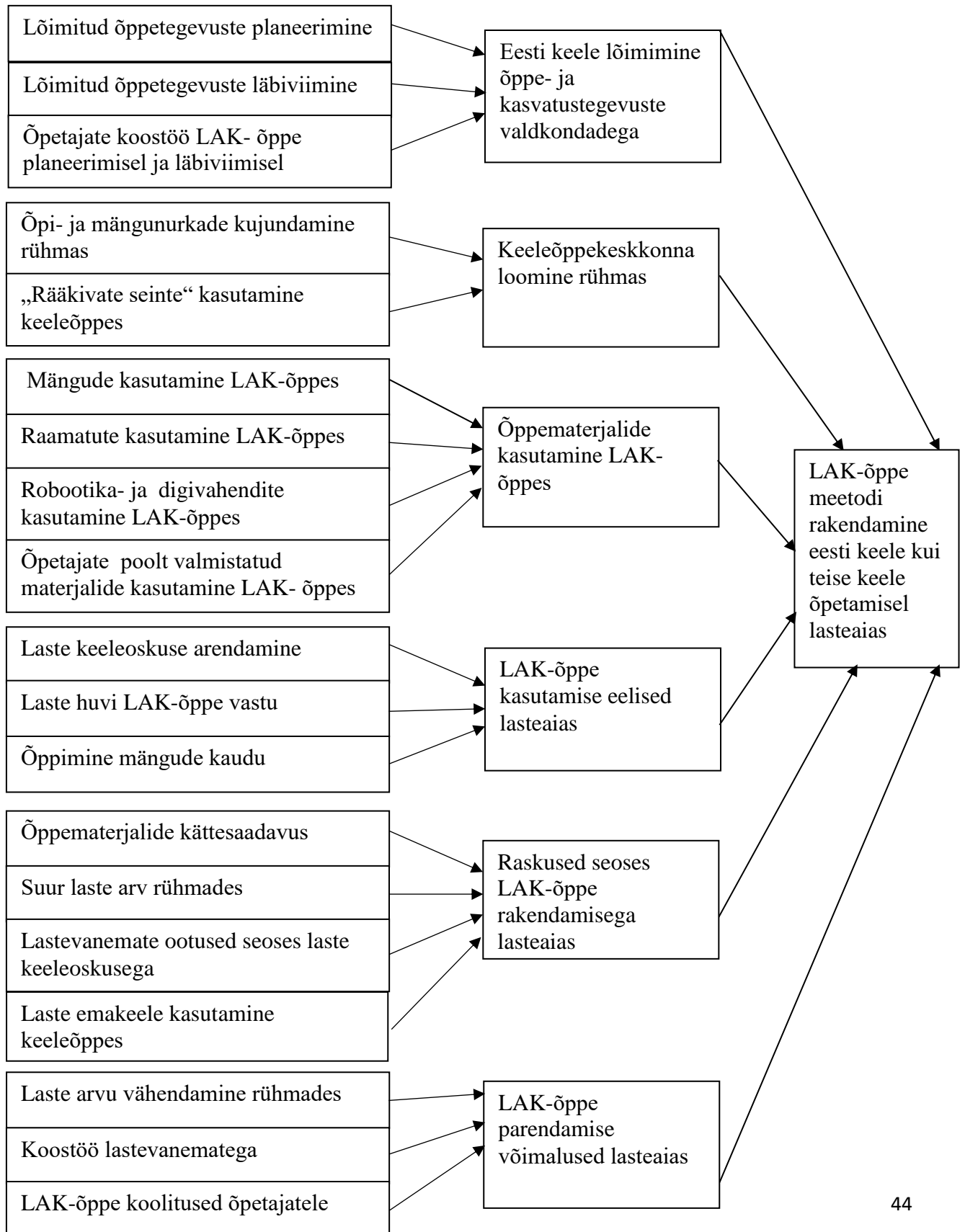
Kas ja milliste raskustega olete kokku puutunud LAK- õppe rakendamisel?

- Mis Teie arvates võib takistada LAK-õppe kasutamist keelekümbulasteaias?
- Kuidas Te lahendate olukordi, kui laps ei saa eesti keelest aru?
- Kuidas Te julgustate lapsi eesti keeles rääkima?
- Kas õppetegevuste ettevalmistamine LAK-õppes võtab rohkem aega võrreldes tavaliste õppetegevustega?

Kuidas Teie arvamusel saab keelekümbulasteaias LAK õpet paremini rakendada?

- Kas te vajate lisateadmisi seoses eesti keele õpetamisega muukeelsetele lastele?
- Millistes LAK-õppe koolitustest Te sooviksite osa võtta?
- Mis võiks olla eesti keele õpetamise juures keelekümbulasteaias teisisiti?

Lisa 2. Alakategoriade, kategoriade ja peakategooria moodustamine

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Alina Schmidt,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Lõimitud aine ja keeleõppe meetodi rakendamine eesti keele kui teise keele õpetamisel koolieelses lasteasutuses“, mille juhendaja on Birute Klaas-Lang, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Alina Schmidt

20.05.2023